202545 - Mal varlığı, nisaba ulaşmadan zekatı vermek ve zekat konusunda yapılan yanlışlıklar

Soru

Babam zekâtını verirken bir takım yanlışlıklar yapardı, örneğin zekâtı nisaba ulaşmadan zekâtı verirdi, sene hesabı yaparken hicri yerine miladi yılını esas alırdı, bazı senelerde zekât vermediği de oldu. Bu durumda ne yapılabilir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

(138703) nolu sorunun cevabında belirttiğimiz gibi nisaba ulaşmadan verilen zekât, genel bir sadaka olarak kabul edilir. Bir varlık, nisaba ulaşmadığı takdirde ve üzerinden bir sene geçmediği müddetçe ondan farz olan zekâtı çıkarmak vacip olmaz.

İbn Kudame Rahimehullah şöyle dedi: Bir mal, nisaba ulaşmadan zekatını çıkarmakta acele davranmak caiz değildir. Bu konuda bildiğimiz bir ihtilaf bulunmamaktadır. Her kim nisaba ulaşmayan bir malın zekâtını verirse verdiği şey, zekat olarak geçerli olmaz çünkü sebebinden önce hükmü icra etmiştir. (el Muğni 2/471)

İkincisi: Her kim geçmiş yıllarda zekât vermesinde gevşeklik gösterirse günaha girer, bu durumdan tövbe etmesi gerekir. Şayet ne kadar ödeyeceğini bilirse bu miktarı zekât olarak vermesi vaciptir. Böylece geçmiş tüm senelerin zekâtını çıkarır. Şayet miktarını hatırlamazsa ve hesaplama imkanı yoksa gücü yettiği kadar doğru miktara en yakın miktar üzerinden zekatı versin.

Şayet bir seneyi hatırlar diğer seneyi hatırlamazsa, hatırladığını verir, hatırlamadığını tahmin ederek ödesin. Daha detaylı bilgi için (26119) nolu sorunun cevabına bakınız.

Üçüncüsü:

Bir varlık nisaba ulaşması şartıyla üzerinden bir sene geçmeden zekatını çıkarmak caizdir. Örnek olarak Şevval ayında vacip olacak bir zekâtı Ramazan ayında ödemek caizdir ve zekatı geçerli olur.

Şeyhulislam İbn Teymiye Rahimehullah şöyle dedi: Ebu Hanife, Şafii ve Ahmed başta olmak üzere alimlerin cumhuruna göre zekatı vaktinden önce ödemek caizdir. (mecmu elfetava 25/85)

Dördüncüsü:

Bir varlığın üzerinden kameri hesabına göre on iki ay geçerse zekat vacip olur. Zira yüce Allah şöyle buyurdu. “Sana hilâlleri soruyorlar. De ki: "Onlar insanlar ve hac için vakit ölçüleridir.... “ (Bakara189)

Şer’i bir mazeret olmadan vacip olduğu tarihten geciktirmek caiz değildir. Bunun üzerine zekâtı ödemek için miladi tarihi esas almak caiz değildir. Her kim zekâtını miladi tarihine göre çıkarırsa farkı ödemesi ve tövbe etmesi gerekir. Söz konusu farkı birkaç yöntemle hesaplanabilir. Bunlardan birisi:

- Zekâtın ilk verildiği hicri tarih belirlenir, sonra verilecek zekâtlar için bu tarih başlangıç tarihi olarak itimat edilir.
- Miladi ve hicri sene arasında yaklaşık on bir gün bulunmaktadır. Zekâtın miladi senesine göre verilen yıllar belirlenir ve 11 gün ile çarpılır. Çıkan gün sayısı hicri yıla eklenir ve bu hesaba göre zekât verilir. Ancak çıkacak sonucun tam hicri bir yıl çıkacağını sanmıyoruz. Sonuç sayılı günler veya bir kaç ay olabilir. Bu nedenle çıkarılan zekât geçerli olmasıyla birlikte bundan sonra zekât verme günün hicri tarihine göre belirlenecektir.

Beşincisi:

Şayet babanız zekâtı nisaba ulaşmadan vermişse bu durumda ödediği sadaka olur.

Ancak nisaba ulaştıktan sonra senesi dolmadan ödemişse zekatı geçerli olduğu gibi bu konuda bir sakınca yoktur.

- Malvarlığı nisaba ulaştıktan sonra zekâtı vermede acele ederse zekâtı geçerlidir. Bu aceleden dolayı herhangi bir sakınca yoktur.
- Mal varlığı nisaba ulaştıktan sonra miladi tarihine göre zekâtı vermişse yanlış bir şey yapmıştır. Yaptığı bu yanlışlıktan tövbe eder. Şayet bunun yanlış olduğunu bilmiyorsa onun üzerinde her hangi bir günah yoktur. Çünkü insanların çoğu takvimlerin arasındaki farkını bilmeyebilirler.

En iyisini Allah bilir.